

SÄÄMI KIELÄTAHO -PALHÄŠUME VUÁĐUSTÂSAH

Säämi kielätaho -palhâšumáin adeluvoo tubdâstâs Suomâ sâmikielâlâlij palvâlusâi já sâmikielâ sajattuv ovdedem pyerrin toohum ánsuliist pargoost.

Säämi kielâräädi lii čuákkimistis 18.11.2010 meridâm miedettiđ oovtmielâlavt ive 2010 säämi kielätaho -palhâšume Meccihaldâttâsân čuávvo vuáđustâsâiguin:

Sâmikielâi puátteevuođâ turviimân lii tehálâš, et sâmikielâlijn palvâlusâin tahhoo luándulâš, uáinojeijee já pissoo uási virgeomâhâštoomâ, palvâlusâid já rekrytistem. Rekrytistmáin sâmikielâtáidusijd – aasâtmáin sâmikielâ tááidü virgehoittám iähtun tâi ánsun – puáhtá pyerediđ luándulâš vuovvijn jieijâskielâlijd palvâlusâid. Meccihaldâttâsâst lii joođoost kuhâskyeddee proosees sâmikielâlâlij palvâlusâi oovdedmân.

Meccihaldâttâs lii toimâm ovdâmerhâlavt sâmikulttuur ärbitiäđu siäiluttem pyerrin sâmikielâlâlij päikkinoomâi nuurrâm- já almostittemtoimâinis. Sii almostittem čielgiittâs Nuorttâ-Aanaar sâmikielâlijn päikkinoomâin lii eromâš tehálâš nuorttâ- já aanaarsâmikielâi kulttuurlâš luándun kullee tiäđu siäilumân.

Meccihaldâttâs lii ánsulávt olášuttám säämi kielâlaavâ kenigâsvuođâid já ovdedâm sâmikielâ sajattuv viärmádâhviestâdmistis, äššigâšpalvâlusâinis já tiedetteimtoimâinis. Sâmmilij tááhust Meccihaldâttâs lundui.fi-viärmádâhpalvâlem lii eromâš. Tast láá kavnuumist ávháliih tiäđuh Meccihaldâttâs palvâlusâin já tooimâst. Lasseen tast láá sierâlágán tiäđâttâsah sehe hoittám- já kevttimvuáváameh kulmáin Suomâst sarnum sâmikieláin: tave-, nuorttâ- já aanaarsâmikieláin. Sâmikielâi ucceeblovokielâi vuotânväldim Meccihaldâttâs almostittemtoomâst lii ovdâmerhâláš.

Virgeomâhâšpalvâlusah láá viehâ távjá almostittum kirjâlâžžân; Meccihaldâttâs fáálá tágárij äššigâšpalvâlusâi lasseen meiddei sâmikielâlâš palvâlus. Tot lii pálkkáattâm vuosâmužžân virgeomâhâžžân Suomâst, sâmitigge fáárun luuvân, sâmikielâlii tiedetteijee. Jieijâskielâlii tiedetteijee pálkkáattem sâmikuávlun lii pyeredâm ovdiist-uv ton sâmikielâlijd palvâlusâid: Meccihaldâttâs tuáimá návt ovdâkovveen meid eres-uv virgeomâhâšpeelijd.

Meccihaldâttâs lii toimâm puohnâssân ovdâmerhâlavt säämi kielâlaavâ olášutmân, já sâmitigge tuáivu, et palhâšume miel Meccihaldâttâs viggá pyerediđ ovdiist-uv eromâšávt aanaar- já nuorttâsâmikielâlijd palvâlusâid tohâmáin tain uási Meccihaldâttâs luándulâš tooimâ. Säämi kielätaho -palhâšume miel Meccihaldâttâs ovdâsvástádâs sâmikielâlâlij palvâlusâi oovdedmist stuáru, já unnuuččijm ton puáttee toimâstis vala-uv juátkiđ ovdâmerhâlii tooimâs sâmikielâlâlij palvâlusâi oovdedmân. Sâmitigge tuáivu, et palhâšume movtjidit Meccihaldâttâs juátkiđ sâmikielâ sajattuv ovdedem ohtsâškodeest já jieijâs uásild movtjiditáččij meid eres-uv virgeomâháid pyerediđ jieijâs sâmikielâlijd palvâlusâid.

SÁMI GIELLADAHKU – BÁLKKAŠUMI VUOĐUSTUSAT

Sámi gielladahku - bálkkašumiin addojuvvo dovddastus Suoma sámeielat bálvalusaid ja sámeielasajádaga ovddideami buorin dahkkon ánsolaš barggus.

Sámi giellaráđđi lea čoahkkimis 18.11.2010 mearridan miedihit ovttamielalaččat jagi 2010 sámi gielladahku -bálkkašumi Meahciráđđehussii čuovvovaš vuođustusaiguin:

Sámeielaid boahttevuoda sihkkarastima várás lea dehalaš, ahte sámeielat bálvalusain dahkkojuvvo lunddolaš, oinnolaš ja lávga oassi virgeoapmahašdoaimmaide, bálvalusaide ja rekryteremii. Sámeielat bargiid rekryteremiin - bidjamiin sámeielasajádaga dáiddu virggidikšuma eaktun dahje ánsun - sáhtá buoridit lunddolaš vugiin iežasgielat bálvalusaid. Meahciráđđehusas lea jođus guhkálaš proseassa sámeielat bálvalusaid ovddideapmin.

Meahciráđđehus lea doaimman ovdamearkkalaččat sámeielat árbedieđu seailuma buorin sámeielat báikenamaid čoaggin- ja olggoaddindoaimmain. Sin almmustahtán čielggadeapmi Nuorta-Anára sámeielat báikenamain lea erenomáš dehalaš nuortalaš- ja anárašgielaid lundui gulavaš kulturdieđu seailumii.

Meahciráđđehus lea ánsolaččat ollašuhtán sámi giellalága geatnegasvuodaid ja ovdidan sámeielasajádaga internetgulahallamis, áššehasbálvalusas ja dieđihandoaimmas. Sámiid dáfus Meahciráđđehusa lundui.fi-internetbálvalus lea erenomáš. Das leat gávdnomis ávkálaš dieđut Meahciráđđehusa bálvalusain ja doaimmain. Lassin das leat sierra dieđáhusat sihke dikšun- ja geavahanplánat Suomas hállon golmmain sámeielain: davisáme-, nuortalaš- ja anárašgielain. Vehádatsámeielaid vuhtii váldin Meahciráđđehusa olggoaddindoaimmas lea ovdamearkkalaš.

Virgeoapmahašbálvalusat leat fállujuvvo oalle dávjá čálalažžan; Meahciráđđehus fállá dákkár áššehasbálvalusaid lassin maiddái sámeielat bálvalusa. Dat lea bálkahan vuosttas virgeoapmahažžan Suomas, sámediggi fárrui logadettiin, sámeielat dieđiheadji. Iežasgielat dieđiheadji bálkáheapmi sámiid ruovttuovvullus lea buoridan ovdežis dan sámeielat bálvalusaid: Meahciráđđehus doaimmá nappo ovdagovvan maiddái eará virgeoapmahaččaide.

Meahciráđđehus lea doaimman buohkanassii ovdamearkkalaččat sámi giellalága ollašuhttima várás, ja sámediggi sávva, ahte bálkkašumi mielde Meahciráđđehus figgá buoridit ain ovdežis erenomážit anáraš- ja nuortalašgielat bálvalusaid bargamiin dain Meahciráđđehusa lunddolaš doaimma oasi. Sámi gielladahku -bálkkašumi mielde Meahciráđđehusa vástu sámeielat bálvalusaid ovddideamis lassána, ja sávašeimmet ahte dat boahttevaš doaimmain joatká ovdamearkkalaččat doaimma sámeielat bálvalusaid viidasabbot ovddideapmin. Sámediggi sávva, ahte bálkkašupmi movttiidahtá Meahciráđđehusa joatkit sámeielasajádaga ovddideami servodagas ja movttiidahtá bealistis maiddái eará virgeoapmahaččaide buoridit iežaset sámeielat bálvalusaid.

SÄÄ' MĶIÖLLTUÂJJ – CIIST VUÂÐÐJURDDI

Sää'm Ķiölltuâjj –ciistin uu'det tobdstös Lää'ddjânnam sää'mĶiöllsai kääzzkõõzzi da sää'mĶiöl staattuuzz ooudâsviikkâm pe'lest tuejjuum o'nnstemnallšem tuâjast.

Sää'm Ķiöllsuâvtös lij sâbrstes 18.11.2010 tu'mmjam miõttâd õõutmiõllsânji ee'jj 2010 sää'm Ķiölltuâjj –ciist Meä'cchalltõ'sše puõ'ttinallšem vuâðain:

Sää'mĶiöli puõ'ttiäai'j staanumuuzž diõtt lij vääžnai, što sää'mĶiöllsai kääzzkõõzzin tuejjeed luâðlaž, kuõ'stti da põõšši vuâ'ss ve'rggñe ĶĶtuâimjumuuzžin, kääzzkõõzzin da personká'ddha'ĶĶkumuuzžin. Sää'mĶiöllsilttee'ji personká'ddha'ĶĶkumuuzžid – pii'jee'l sää'mĶiöl silttumuš ve'e'rhåaid oudldõssân le'be pue'rrvuõttân – vuei'tet pue'reed mää'ĶĶtõõĶkani jiijjâskiõll-sai kääzzkõõzzid. Meä'cchalltõõzzâst lij jââ'ttmen Ķiõrddlõs prosesst sää'mĶiöllsai kääzzkõõzzi ooudâsviikkâm diõtt.

Meä'cchalltõs lij tuâimmjam juurdlnânji sää'mĶulttuur ä'rbvuõtt'teâð ruõkkâm diõtt sää'mĶiöllsai päai'Ķnõõmi noorrâm- da čõõðtemtuâimjumuuzžineez. Sij čõõðtem čiolg-tõs Nuõrti-Aanar sää'mĶiöllsai päai'Ķnõõmin lij spesialnalla vääžnai nuõrttsää'm- da aanarsää'm Ķiöli kulttuursaž luõttu kuulli teâð seillmu'sše.

Meä'cchalltõs lij o'nnstemnallše'ld čõõðtam sää'm Ķiöll'lää'jj õõlgtõõzzid da ooudâsviikkâm sää'mĶiöl staattuuzz säi'mmsakkumuuzžstes, ä'sšlažkääzzkõõzzstes da teâðtemtuâimjumuuzžs-tes. Saa'mi pe'lest Meä'cchalltõõzz lundui.fi-säi'mmkääzzkõs lij jiijjâsnallšem. Tõ'st liâ kaunnâmnalla äukkas teâð Meä'cchalltõõzz kääzzkõõzzin da tuâimjumuuzžâst. Lââ'ssen tõ'st liâ jee'res teâðtõõzz di hâidd- da ââ'nemplaam koolmin Lää'ddjânnmest mainstum sää'mĶiõlin: tâ'vvsää'm-, nuõrttsää'm- da aanarsää'm Ķiõlin. Uu'ccbõsân âarrai sää'mĶiöli lokku vâlddmõš Meä'cchalltõõzz čõõðtemtuâimjumuuzžâst lij juurdlaž.

Ve'rggñeĶ kääzzkõõzz liâ čõõðtum čuu't jîannai Ķe'rjllânji; Meä'cchalltõs tarjad näkkmi ä'sšlažkääzzkõõzzi lââ'ssen še sää'mĶiöllsa kääzzkõõzzid. Tõ't lij pa'ĶĶkâam vuõssmõsân ve'rggñe'Ķken Lää'ddjânnmest, sää'mte'gğ mie'ldd looggee'l, sää'mĶiöllsa teâðteei. Jiijjâskiõllsa teâðteei palĶĶkumuš saa'mi dommvouda lij pue'râam veâl jäänab tõn sää'mĶiöllsaid kääzzkõõzzid: Meä'cchalltõs tuâimmai näai't ouddvue'Ķken še jârrsid ve'rggñeĶkruugid.

Meä'cchalltõs lij tuâimmjam pukvee'zz juurdlnânji sää'm Ķiöll'lää'jj čõõðtem diõtt, da sää'mte'gğ tuäivv, što ciist mie'ldd Meä'cchalltõs Ķiõçlâatt pue'reed veâl jäänab jeärben aanar- da nuõrttsää'mĶiöllsai kääzzkõõzzez tuejje'e'l tõin bie'ĶĶ Meä'cchalltõõzz jeärben luânddlaž tuâimjumuuzž. Sää'm Ķiölltuâjj–ciist mie'ldd Meä'cchalltõõzz vasttõs sää'mĶiöllsai kääzzkõõzzi ooudâsviikkmõõžžâst šâdd, da tuäivvap tõn puõ'tti tuâimjumuuzžstes juä'tĶĶed juurdlaž tuâimjumuuzžâs sää'mĶiöllsai kääzzkõõzzi ooudâsviikkâm diõtt. Sää'mte'gğ tuäivv ciist sme'llkâ'tted Meä'cchalltõõzz juä'tĶĶed sää'mĶiöl staattuuzz ooudâsviikkmõõžž õhttsažkââ'ddest da sme'llkâ'tted pe'lstes še jee'res ve'rggñe'ĶĶid pue'reed jiijjâs sää'mĶiöllsaid kääzzkõõzzez.

SAAMEN KIELITEKO -PALKINNON PERUSTELUT

Saamen kieliteko -palkinnolla annetaan tunnustusta Suomen saamenkielisten palvelujen ja saamen kielen aseman edistämisen hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä.

Saamen kielineuvosto on kokouksessaan 18.11.2010 päättänyt myöntää yksimielisesti vuoden 2010 saamen kieliteko -palkinnon Metsähallitukselle seuraavin perustein:

Saamen kielten tulevaisuuden turvaamiseksi on tärkeää, että saamenkielistä palveluista tehdään luonnollinen, näkyvä ja kiinteä osa viranomaistoimintaa, palveluita ja rekrytointia. Saamenkielen-taitoisten rekrytoinnilla - asettamalla saamen kielen taito viranhoidon edellytykseksi tai ansioksi - voidaan parantaa luontevalla tavalla omakielisiä palveluja. Metsähallituksella on käynnissä pitkäjänteinen prosessi saamenkielisten palvelujen kehittämiseksi.

Metsähallitus on toiminut esimerkillisesti saamelaiskulttuurin perinnetiedon säilymisen hyväksi saamenkielisten paikannimien keräämis- ja julkaisutoiminnallaan. Heidän julkaisemansa selvitys Itä-Inarin saamenkielistä paikannimistä on erityisen tärkeä koltan- ja inarinsaamen kielten kulttuurisen luontoon liittyvän tiedon säilymiselle.

Metsähallitus on ansiokkaasti toteuttanut saamen kielilain velvoitteita ja edistänyt saamen kielen asemaa verkkoviestinnässään, asiakaspalvelussaan ja tiedotustoiminnassaan. Saamelaisten kannalta Metsähallituksen lundui.fi-verkkopalvelu on erinomainen. Siitä on löydettävissä hyödyllistä tietoa Metsähallituksen palveluista ja toiminnasta. Lisäksi siinä on erinäisiä tiedotteita sekä hoito- ja käyttösuunnitelmia kolmella Suomessa puhuttavalla saamen kielellä: pohjois-, koltan- ja inarinsaamen kielellä. Vähemmistönä olevien saamen kielten huomioiminen Metsähallituksen julkaisutoiminnassa on esimerkillistä.

Viranomaispalvelut on julkaistu kovin usein kirjallisina; Metsähallitus tarjoaa tällaisten asiakaspalveluiden lisäksi myös saamenkielistä palvelua. Se on palkannut ensimmäisenä viranomaisena Suomessa, saamelaiskäräjät mukaan lukien, saamenkielisen tiedottajan. Omakielisen tiedottajan palkkaaminen saamelaisten kotiseutualueelle on parantanut entisestään sen saamenkielisiä palveluja: Metsähallitus toimii täten esikuvana myös muille viranomaisahoille.

Metsähallitus on toiminut kaiken kaikkiaan esimerkillisesti saamen kielilain toteuttamiseksi, ja saamelaiskäräjät toivoo, että palkinnon myötä Metsähallitus pyrkii parantamaan entisestään erityisesti inarin- ja koltansaamenkielisiä palveluitaan tekemällä niistä osan Metsähallituksen luontaista toimintaa. Saamen kieliteko -palkinnon myötä Metsähallituksen vastuu saamenkielisten palvelujen edistämisestä kasvaa, ja soisimme sen tulevassa toiminnassaan jatkavan esimerkillistä toimintaansa saamenkielisten palvelujen edelleen kehittämiseksi. Saamelaiskäräjät toivoo palkinnon kannustavan Metsähallitusta jatkamaan saamen kielen aseman edistämistä yhteiskunnassa ja kannustamaan osaltaan myös muita viranomaisia parantamaan omia saamenkielisiä palveluitaan.